

Politički liberalizam Vladimira Jovanovića

Seminarski rad na predmetu: Istorija političkih teorija

<http://www.besplatniseminarskiradovi.com>

Beograd, maj 2010. godine.

Devetnaesti vek bio je za Srbiju vek ustanaka, ratova i buna, vek nacionalnog oslobođenja i stvaranja temelja moderne srpske države, vek izgrađivanja državnih institucija, odvajanja od turskog materijalnog i duhovnog nasleđa, vek delimične modernizacije društva na evropskim uzorima, vek rađanja i uspostavljanja političkog života. Srbija je sa zakašnjenjem ulazila u evropske modernizacijske procese 19. i 20. veka, uključujući i političke. Time su uslovljene neke specifičnosti aktera i tokova srpskog političkog života, pa i političkih ideologija koje su ga obeležile. Obrasci političkog organizovanja i grupisanja primani su iz Evrope tokom ta dva burna veka evropske i srpske istorije. Prvu koherentnu političku ideologiju, liberalizam, donela je iz Francuske i Nemačke mlađa inteligencija polovinom 19. veka. Prvi istaknuti ideolozi srpskog liberalizma su bili Vladimir Jovanović i Jevrem Grujić, a liberalnu stranku kao realnu snagu na političkoj sceni organizovao je veliki državnik Jovan Ristić.

Po snazi svojih ideja i uticaju na politički život i društvenu stvarnost pojedinci liberalnih uverenja značajno mesto u istoriji Srbije zauzeli su mnogo pre no što su se formalno stranački organizovali. Početkom 80-ih godina 19. veka, kada je došlo do osnivanja političkih stranaka u Srbiji, liberali su ponosno naglašavali da imaju najdužu tradiciju. Istorija liberalne misli i praktičnog političkog delovanja liberala dobili su tokom druge polovine 19. veka obeležje istorije jedne od vodećih političkih stranaka. U istoriji Srbije liberali su ostali upamćeni kao politička snaga koja je, sredinom 19. veka, u dinastijski podeljenoj Srbiji prva počela da istupa sa pozicija političkih načela, odnosno po tome što su se pojavili kao dinastijski neopredeljeni. Rešavanje političkih problema u zemlji videli su u uspostavljanju političkih principa, među kojima je već sredinom 19. veka ideal Narodne skupštine bio najviši.

Glavni ideolog među liberalima bio je Vladimir Jovanović, kojeg istoričari nazivaju apostolom liberalizma u Srbiji. Osnivač je Ujedinjenje omladine srpske, udruženja osnovanog radi buđenja srpske nacionalne ideje, po uzoru na Macinijevu Mladu Italiju. Jovanović je, u odgovoru na pitanje svog sina Slobodana zašto su liberali toliko važnosti pridavali tradiciji i prošlosti objasnio da se tada nije imalo od čega drugog početi.¹ Program Liberalne Stranke iz 80-ih godina imao je svoje uporište u ideologiji liberalizma 60-ih i 70-ih godina 19. veka. U unutrašnjoj politici liberali su se zalagali za ograničeni parlamentarizam, jaku izvršnu vlast i moćan policijski aparat, kao i za postepeno i odmereno razvijanje i unapređenje ustavom i zakonom zagarantovanih sloboda, a "u saglasnosti sa istorijskim životom naroda i napretkom vremena". Insistirali su na jačanju narodnog predstavnštva, u pogledu njegove nezavisnosti i stručnosti, te unapređenju obrazovanja naroda, imajući u vidu "i potrebe praktičnog života i patriotskih osećanja i građanskih vrlina". Program je sadržao i ideju podizanja narodne privrede, uvođenje štednje u državnim finansijama, osavremenjivanje vojske i podizanje borbene spremnosti zemlje. U spoljnoj politici liberali su insistirali na ujedinjenju srpskog naroda, a predviđali su, posle ostvarenja težnji za ujedinjenjem, i mogućnost zbližavanja i stvaranja saveza, pre svega carinskog, sa istočnim narodima koji su imali sličnu istorijsku sudbinu i iste političke i kulturne interese. Ovaj spoljnopolitički

D. Bataković, *V. Jovanović. Apostol liberalizma u Srbiji*, u: Liberalna misao u Srbiji, Beograd, 2001.

je bio britanski parlamentarizam, gde vlada demokratija, ali i gde gornji dom umerava program liberali su nameravali da ostvare uz pomoć Rusije, pa su negovali veze sa njom, koje su preterivanije donele i pružila priliku višim slojevima da u opštem interesu, utiču na poslove. Ipak, glavnom su se preko crkvenih krugova i slavjanskih udruženja. liberali su bili više slobodnjaci nego demokrate. Verovali su da bi narod ipak trebalo da vodi inteligencija.

Vladimir Jovanović i liberalna grupa kojoj je pripadao su za osnovne tačke svog programa smatrali sveto trojstvo nauka, slobode i nacije.

1. Nacionalna suverenost, a na osnovu narodnog "prava da slobodno i nezavisno određuje sebe i svoju sudbu", i da ne trpi "strano mešanje u domaće odnose i poslove".
2. Ustavnost: kao "slobodan izraz narodne volje" izražen kroz slobodno izabranu narodnu pravu zastupnicu prosvetiteljskog racionalizma i uverenja u veliku spoznajnu snagu razuma u pronicanju svih, pa i najsuptilnijih pitanja kao što su ona verska ili moralna. Težili su ne samo da naučno dokažu sve mane političkog poretka u Srbiji, već i da konstruišu drugi, koji bi bio zasnovan na poslednjim dostignućima nauke, a ona je, verovali su, govorila u prilog slobode.
3. Ustavna monarhija, ne kao izraz najboljeg državnog uređenja već kao slobodan izbor naroda na Svetoandrejskoj skupštini.
4. Ministarska odgovornost pred narodnom skupštinom, kao garancija političke slobode.
5. Sloboda štampa, kao uslov političkih sloboda i liberalnih reformi.
6. Poresko i budžetsko pravo narodne skupštine, kao jako sredstvo ograničavanja svake vlasti od strane skupštine.
7. Garancija lične, religiozne, ekonomske i političke slobode "kao osnove naprednog fizičkog, umnog i moralnog razvitka narodnog".

8. Rad za opšte dobro, radi postizanja državnog jedinstva i javnog reda.
9. Pozitivna spoljna politika, zasnovana na "bratskoj uzajamnosti među narodima" i usmerena na sticanje simpatija za srpski narod.

Vladimir Jovanović je bio pod uticajem ideja francuske revolucije i francuskih pisaca liberalne orijentacije, ali i engleskih mislilaca, pre svega Mila i Spensera. Bio je načelan čovek; svaki čovek je, po rođenju i jednakom pravu, slobodan da birne o sebi, svom razvoju i svojoj budućnosti. Sloboda na kojima je Vladimir Jovanović insistirao su: pravo na život, imovinu, misljenje i izražavanje misljenja (i sloboda štampa), udruživanje, kretanje, glasanje i sl. Jednakost je takođe shvatao na klasičan način - kao jednakost u slobodi. Založio se za

Nesumnjivo je da su liberali imali svest o srpskom narodu kao istorijskom. Svoj odnos prema nacionalnom gradili su preko odnosa prema prošlosti. Oni su sanjali jedinstvenu državu srpskog naroda koja bi okupila sve Srbe u jedan državni sklop, pisali su i govorili o narodnom

duhu i o tome da srpski narod ima nacionalne izvore u svojoj istoriji. Imali su osećaj misije i nacionalnog zadatka koji nije pripadao. To ih je svrstalo među nacionaliste u veku kada su mnogi započeli da čuju snažni nacionalni osećaj i zalaganje za liberalne ideje. Verovao je da se u ideje slobode, nacionalnog oslobođenja i ujedinjenja u naprednijem delu Evrope bile pretpostavke liberalizma. Ipak, nekritički odnos prema istoriji političke je pogled srbijskih liberala. A prvom slučaju radi o borbi za spoljashju slobodu, a u drugom za unutrašnjju.

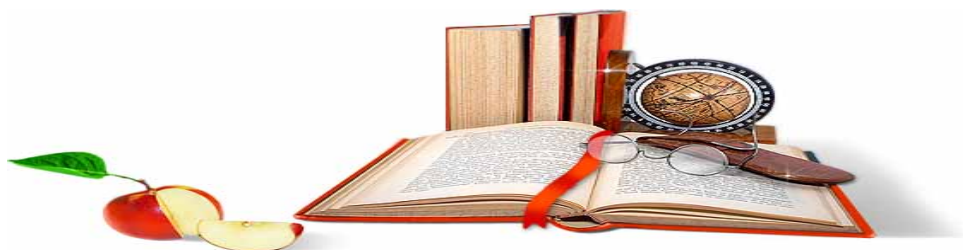
Kod liberala je pogled na nacionalnu istoriju praktično stavljen u funkciju politike. A vremenom redukovan na nacionalno i dobrim delom na učinio zarobljenicima prošlosti politika in je narednim decenija vodila ka uspinjanju na vlast i gubitku vlasti, neretko uz ostvarivanje kompromisa sa ideološkim suparnicima, ka učešću u svrgavanju dinastije Karadorđevića i dovođenju Obrenovića, a potom u obaranje Obrenovića i ustoličavanje Karadorđevića, ka povremenom odstupanju od načela u donošenju i sprovođenju političkih odluka, služenju vladama dnevničke politike odjavnice. <http://www.besplatniseminarskiradovi.com>

Vladimir Jovanović je bio demokrat. Često je govorio o potrebi da svaka vlast bude zasnovana na opštoj narodnoj volji. Prednost je davao republikanskom uređenju, ali je prihvatao i ustavno monarhijsko. Srbija bi trebalo, po Jovanoviću, da postane "strogo ustavna i demokratsko-predstavnička država, u kojoj bi prava i dužnosti, sloboda i odgovornost, nauka i pravda za sve i za svakoga bili jednako ujamčeni". Veliki uzor mu

**---- OSTATAK TEKSTA NIJE PRIKAZAN. CEO RAD MOŽETE
PREUZETI NA SAJTU WWW.MATURSKI.NET ----**

**BESPLATNI GOTOVI SEMINARSKI, DIPLOMSKI I MATURSKI TEKST
RAZMENA LINKOVA - RAZMENA RADOVA
RADOVI IZ SVIH OBLASTI, POWERPOINT PREZENTACIJE I DRUGI EDUKATIVNI MATERIJALI.**

**WWW.SEMINARSKIRAD.ORG
WWW.MAGISTARSKI.COM
WWW.MATURSKIRADOVI.NET**

NA NAŠIM SAJTOVIMA MOŽETE PRONAĆI SVE, BILO DA JE TO **SEMINARSKI**, **DIPLOMSKI** ILI **MATURSKI** RAD, POWERPOINT PREZENTACIJA I DRUGI EDUKATIVNI MATERIJAL. ZA RAZLIKU OD OSTALIH MI VAM PRUŽAMO DA POGLEDATE SVAKI RAD, NJEGOV SADRŽAJ I PRVE TRI STRANE TAKO DA MOŽETE TAČNO DA ODABERETE ONO ŠTO VAM U POTPUNOSTI ODGOVARA. U BAZI SE NALAZE **GOTOVI SEMINARSKI, DIPLOMSKI I MATURSKI RADOVI** KOJE MOŽETE SKINUTI I UZ NJIHOVU POMOĆ NAPRAVITI JEDINSTVEN I UNIKATAN RAD. AKO U **BAZI** NE NAĐETE RAD KOJI VAM JE POTREBAN, U SVAKOM MOMENTU MOŽETE NARUČITI DA VAM SE IZRADI NOVI, UNIKATAN SEMINARSKI ILI NEKI DRUGI RAD RAD NA LINKU **IZRADA RADOVA**. PITANJA I ODGOVORE MOŽETE DOBITI NA NAŠEM **FORUMU** ILI NA

maturskiradovi.net@gmail.com